

קול צופיך

מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

כי תצא - תשס"א - מאת מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

השיעור לעילוי נשמת :

מרן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

פרשת השבוע : כי תצא

השיעור נמסר ע"י הרב מרדכי אליהו זצוק"ל, בשנת תשס"א.

אלול ותשובה, שופר ור"ה

פרשת יפת תואר מרמזת על מלחמת האדם עם יצרו

השבוע נקרא בפרשה בהלכות מלחמה: דברים כ"א י-ג "כי יצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבי. וראית בשביה אשת יפת תואר וחסקה בה ולקחת לך לאשה. והבאתה אל תוך ביתך וגלחת את ראשה ועשתה את צפנניה. והסירה את שמלת שביה מעליה וישבה בביתך ובכתה את אביה ואת אמה ורח גימ וכו'". ומקשה בעל 'אור החיים' הקדוש ד"ה "וראית בשביה", "ולישב הכתוב צריך להעיר בענין למה יצו ה' כדברים האלה לטמא אדם עצמו בבת אל נכר, ובפרט בעת מעשה הנס במקום שצריך להוסיף טהרה ודביקות בה' כמו שכתוב כי ה' מתהלך בקרב מחניך יתיר לעשות מעשה כיעור השנאוי אצלו יתברך וזה יפעיל הרחקת דביקותו בו יתברך וכו', אבל מעשה זה יתעבנו עושהו?!" כלומר, שבשעת מלחמה איך יתכן לומר שהתורה תקדיש פרשה מיוחדת לטמאות עצמו באשה נוכרית ב"יפת תואר", ודבר זה תמוה, וכי בזה נתונים מעיינינו של האדם בשעה שכזו?

וכתב הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ח' הלכה טו "ומאחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקוה ישראל ומושיעו בעת צרה, וידע שעל יחוד ה' הוא עושה את המלחמה וישעים בפשו וכפול ולא יירא ולא יפחד, ולא יחשוב לא באשתו ולא בבניו ולא ימחה וכרונם מלבו ויפנה מכל דבר למלחמה". אם על אשתו ובניו הוא מצווה להשיח דעתו, כיצד זה ייתן דעתו על נוכרית "יפת תואר"? ובפרט שחז"ל אומרים אפי' מכוורת.

מכאן זה אומר 'אור החיים' הקדוש, שכל הכתוב כאן רומז למלחמת היצר. ולביאור העניין של אשת יפת תואר אומר הרב "אכן יסוד הדבר וסודו הוא על פי דבריהם ז"ל שאמרו שבחטא אדה"ר נשבו כמה נשמות יקרות ביד הסטרא אחרא והם נשמות הגרים וכו', עוד אגלה לך סוד אחד, תמצא נשמה טהורה דבוקה בנשמה טמאה ואין כח בטהורה להטות הטמאה להטיב, והיא מונחת שם עד עת דרור. וצא ולמד כיצא בזה מנשמת רבי חנניא בן תרדיון שהיתה דבוקה בנשמת שכם בן חמור כרמוז בתיבה רחבית ידים הכוונה מה שכתוב בבראשית ל"ד, כ"א והארץ "רחבת" ידיים, זה ר"ת של שמו, כאמור בדברי המקובלים. ומצינו שהנפש הלזו לא עשתה מפעל טוב בחמור ויצתה כשדבק בדינה וכו'. והם הגרים המתגירים מן האומות מעצמם כרות המואביה וכנעמה" וכו'. ומוסיף 'אור החיים' בהמשך דבריו, שגם מה שכתוב וראית בשביה אשת יפת תואר מוסב על נפש האדם. "ונפש תקרא אשה, וקרא לזה יפת תואר כי הנפש יפה היא עד מאוד, אלא שמתנוולת במעשים רעים. ואם אדם ינצח את יצר הרע, ישכיל בנפשו כמה יפה היא". כלומר, שכל הכתוב בפרשה כולה מרמז על מלחמת האדם ביצרו.

כשאדם בא לעולם כשיצוא מרחם אמו ובא לעולם הזה "ייהא מוכן למלחמה" ומלחמה זו היא מלחמה מיוחדת שאם לוחם עם אויב אם יתרגל - יקום עליו והכהו. כמו כן אם יתרגל האדם מללחום את האויב יצה"ר יקום עליו ויאבדהו מן העולם. ומבטיחו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכוח האנושי אעפ"כ יתנהו ה' בידו. ומעניין שאח"כ מביא אה"ח הקדוש דברים המתאימים כמעט במדויק לדברי הזוהר הקדוש שיובאו לקמן.

אם רעב שונאך האכילהו לחם, דא היא אורייתא קדישא

גם בזוהר הקדוש דורש את הפרשה בדרך של מלחמת היצר. וכך כותב: זוהר חדש כרך א תורה פרשת כי תצא דף צו ע"א "כי תצא למלחמה על

אויבך. ר"ש פתח זנח ישראל טוב אויב ירדפו הושע ח. מאי זנח ישראל טוב דא יצר הטוב דשלמה מלכא קרייה טוב דכתיב קהלת ד טוב ילד מסכן וחכם. אויב ירדפו, דא יצר הרע דאיהו שגאיה דבי"ג. דשלמה מלכא קרייה שונא דסגיאין שמחן אית ליה דכתיב משלי כה 'אם רעב שונאך האכילהו לחם'. ודא היא אורייתא קדישא כד"א לכו לחמו בלחמי שם ט וע"ד בעי בי"ג לשוואה מלין דאורייתא עליה בגין דיהא תבירא ביה דלית ליה קטרוגא ליצר הרע בר מלין דאורייתא וע"ד כתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך. על תרי יצריך. א"ל רבי יהודה יצר הטוב מאי בעי מלין דאורייתא? א"ל יצר הטוב אתעטר בהו ויצר הרע אתכנע בהו. וע"ד כי תצא למלחמה על אויבך דא איהו יצה"ר דאגן צריכין למיפק לקבליה במלין דאורייתא ולקטרגא ליה וכדן יתמסר בידא דבי"ג כמה דאתמר ונתנו ה' אלהיך בידך ושבית שבינו". כלומר שהזוהר הקדוש כותב שלמוד תורה הוא מתכוון בדוק לנצחון במלחמה נגד היצר הרע. ובלבד שהאדם ילמד תורה לפני שיבוא לו היצר, והתורה היא שבח ועטרה ליצר הטוב וכוח להכניע את יצר הרע. ואדם שרוצה להלחם עם יצר הרע יידע שהוא השונא האמיתי שיש לאדם ככתוב "וכי יהיה לאיש שונא וארב לו וקם עליו" זה נאמר על היצר. ועליו נאמר "אם רעב שונאך" - הוא יצר הרע, שרוצה ללכוד אותם ברשתו. "האכילהו לחם" - לכו לחמו בלחמי, תלמד תורה הקדושה והיא תעזור לך להלחם נגד יצר הרע.

ובכתה וכו' ירח ימים זה חדש אלול

עוד כותב הזוהר שם "א"ר שמעון ווי על דא ווי ע"ד תחת עבד כי ימלך ונבל כי ישבע לחם שם ל דהא יצר הטוב אשתבאי בידיה ואיהו מלך עליה. 'אשת יפת תואר' דא היא נשמתא כד"א שם לא אשה יראת ה' היא תתהלל. דהא בכל יומא ויומא אינון סיען ומנהיגין דנשמתין ואינון סיען ומנהיגין דיצר הרע אינון בקטרוגא דף צו עמוד ב תדירא מקטרגין אלן באלין וכל שייפין דגופא בצערא בינייהו בין נשמתא ובין יצה"ר. והבאתה אל תוך ביתך דאתתרכת מתמן ושפחה כי תירש גברתה וכבר אוקימנא מלין. וגלחה את ראשה ועשתה את צפנניה ותדכי מההוא זומא דאטיל בה נחש. 'והסירה את שמלת שביה' מאינון כסו דמסאבא וזינין בישין מחובא דעגלא. דהא בקדמיתא הוייא להו לבושי קודשא דקבילו בטורא דסיני.

וכד עבדו ית עגלא אעדו מנייהו אינון לבושי יקר דכתיב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים דא היא ירחא דאלול דביה סליק משה לטורא למבעי רחמין קמי קבי"ה בגין דישתביק לישראל על חובא דעגלא. ובגין דא ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים בגין דגלי ערייתא וכו' ודאורייתא כד"א ערות אביך וערות אמך לא תגלה. וע"ד אמר פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך כהילים קיט. והוו ישראל רחיקין ממלכא כל ההוא זמנא עד יומא דכפורי דנחית משה מן טורא והוו ישראל בתעניתא כל הוא יומא וכדן אתדבק מלכא במטרונייתא כד"א ואחר כן תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה. וגזרו קיימא עם קבי"ה דלא יפלוחן עוד פולחן נוכראה כד"א הנה אנכי כורת ברית נגד כל עמך וגו' וכתוב תמן אלהי מסכה לא תעשה לך. ועל דא ומכור לא תמכרנה בכסף לא תשקר בנשמתך בגין דחלן דכסף כד"א לא תעשוני אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם. זכאין אינון ישראל דקבי"ה גזר עליון תעניתא ביומא דין דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה מעמיה בגין דיתכפר להון כל חוביהון דכתיב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' טטהרו" עד כאן דברי הזוהר הקדוש.

תמצית הדברים: שהנשמה היא במצב קשה לחוצה בין יצר הטוב ליצר הרע, ואוי אבוי אם יצר הרע מתגבר ולוקח את האדם "בשבי" או את יצר הטוב "בשבי", תמיד במצב מלחמה אסור לאדם לתת "לשפחה כי תירש גבירתא", אלא להחזיר את הנשמה ולשמור עליה, "להביאה אל תוך ביתך", הבית שממנו חוצבה מתחת כסא הכבוד. ואם היא מלוכלכת - עליך לטהר ולנקות אותה מהזוהמה. "וגילחה את ראשה ועשתה את צפנניה" ותסיר את לבוש הטומאה "והסירה את שמלת שביה".

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרֵב מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

כִּי תִצֵּא - תַשׁ"ס א - מֵאֵת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג מֵרַדְכִי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

הלך לשמוע את דרשתו והתפלא לשמוע דרשות ופרפראות וקבלה. הלך ליבן איש חי ובקשו שישלח לו כל שנה את הדרשה שדורש ביום היארצייט של אביו. שלח לו כל שנה את דרשתו, והיה הרב קווינקא כותב את הדרשה ב'מאסף' ולימים יצא מזה ספר ונקרא שמו 'יהוד יוסף'. שנה אחת לא דרש באותו מקום ושלח לו דרשה שאמר פעם על פסח. הוא אומר: 'בבן איש חיל ב' דרוש תשובה א' שהתשובה של אלול היא תשובה מיראה, וזהו עניין של 'ובכתה'. והזוכה לתשובה מיראה, ובא לראש השנה לשמוע תקיעת שופר, הקב"ה קם מכסא דין ויושב על כסא רחמים ודן את בניו כמו שצוה את בניו, וזוכה לתשובה מאהבה. מכאן שאלול הוא הכנה לתשובה מאהבה, ודרגתו היא גבוהה מאין כמוה. ולאברהם אבינו גילה הקב"ה שיש עשרת ימי תשובה כנגד עשרה ניסיונות.

וכלשון הרב זצ"ל: "על הרוב התעוררות שלהם בתשובה בחודש אלול תהיה בעבור יראת העונש, ויודעים אנחנו כי תשובה זו לא תספיק לנו ורק אנחנו בחודש זה עוסקים בתורה בסליחות ותפילות ומעשים טובים ביותר, ואז על ידי קדושת העבודה שעושים בחודש אלול, אע"פ דעל הרוב הכוונה היא בשביל יראת העונש או השגת הטובה תועיל לנו שעל ידה נזכה בעשרת ימי תשובה לעשות תשובה מאהבה".

ואם אדם זוכה להכנס לחצר המלך בנקל, יכול להכנס אח"כ לאוצר. כמו שאמרנו חז"ל 'מתוך שלא לשמה בא לשמה', ע"ש.

תשובה באלול ולא יחכה 'לעלות' במזל מאזניים

כתוב בתהלים סב י "אֲךָ הִבֵּל בְּגִי אֶדְם כְּזָבַב בְּגִי אִישׁ בְּמַאֲזְנִים לְעֵלֹת הַמָּה מִקֶּבֶל יְחַד". ומבאר הרב זיע"א בספרו על תהלים "החיים והשלום", שאין הפשט שההבל והכזב מוסב על בני האדם שכן לא יובן המשך הפסוק. אלא הביאור הוא במה שכל השנה עוסקים בני אדם בהבל זהו "אֲךָ הִבֵּל בְּגִי אֶדְם" כדברי הרמב"ם הלכות תשובה פרק ג' הלכה ד' בענין תקיעת שופר המעוררת את האדם "אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל". ומה שכתוב "כְּזָבַב בְּגִי אִישׁ" הוא הכזב שבני האדם מכזבים את עצמם ומורים היתרים לעצמם בהרבה תחומים, ואומרים לעצמם שבאלול יחזרו בתשובה; זהו מה שכתוב "בְּמַאֲזְנִים לְעֵלֹת" והכוונה שאומרים הם שיעלו מחטאתיהם במאזניים כלומר שעל ידי תשובתם באלול יעלו בתשרי לדין שמזלו מאזניים. וידוע מה שרמזו חז"ל "אחרי ארי ולא אחרי אשה" ברכות ס"א ע"א, שהפשט הוא, אדם ההולך במקום מדבר שאין שם אנשים ואשה לפניו, עדיף לו ללכת אחרי אריה ויסתכן ובלבד שלא ילך אחרי אשה. אבל רמזו חז"ל שאדם יתעורר בתשובה מיד אחרי חדש אב שמזלו אריה, ולא אחרי אלול שמזלו בתולה ויתעורר רק בתשרי. צריך להתעורר בתשובה מיד באלול ולא לחכות ולהתמהמה ועדיף שיתעורר כל השנה והכזב למי שמחכה לתשרי כדי לחזור בתשובה הוא שמשקרים את עצמם, ומי שעושה כן ישאר בהבל שלו. דרך היצר הרע לדחות את האדם מחדש לחדש, וכך נמצא עובר ימים אלו כולם ללא תשובה וצריך להזהר מזה.

מספר פעמים קוראים את התהלים ולא שמים לב לדברי מוסר גבוהים אלו, היינו שאדם להבל דמה, כל החיים עוסק בעניין "ההבל" שלא יועיל ולא יציל ודוחה את זמן התשובה מיום ליום, מחודש לחודש, והוא חושב שבחודש תשרי שמזלו "מאזניים" הרומז על שקילת עבירות מול מצוות במאזניים, וחושב שרק אז ברי"ה או בעשרת ימי תשובה או בכיפור, שהם בחודש תשרי, יחזור בתשובה. זה דרכו של יצר הרע אל תאמר לכשאפנה אשנה, שמה לא תפנה. שמה? דהאי שלא התפנה. יצר הרע יידע להטריד אותך ולהעסיק אותך בהבלי העולם כדי שתשכח לעשות תשובה, ללמוד תורה ולעשות מעשים טובים "המה מהבל יחד". תמיד יחבר אותך למעשה של "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", וע"כ אדם יעסוק רק בתורה ומצוות ומעשים טובים - זה העיקר, ולא ידחה מיום ליום.

העבירה מבריחה את השכינה

אדם ישים על לבו דברים אלו עד כמה הם חמורים מאוד, ויועילו לו לשים על לבו שלא לחטוא עברות. אומר בעל היבן איש חי, ואותו הדבר אומר

לפני מעשה העגל הרי כל אחד ואחד מיישראל קיבל שני כתרין רוחניים, לבוש יקר, לבוש רוחני. ואחרי מעשה העגל "ויתנצלו בני ישראל את עדייך מהר חורב", הוסר מהם הלבוש היקר, ולפיכך "ובכתה את אביה ואת אמה ירח ימים". חודש הוא חודש אלול שאז עלה משה רבנו למרום להתפלל על עם ישראל שהקב"ה ימחל להם על עוון העגל, ואז בכו עם ישראל שהם רחוקים מהקב"ה ויתפללו "פלגי מים ירדו עיניי" וצמו ביום הכיפורים אע"פ שלא ניצטוו, ואז הקב"ה חס עליהם בתפילותיהם ובתפילות של משה רבנו וכתר איתם ברית שלא יעבדו "עבודה זרה", וקבלו זכות מיוחדת שה' ציווה וגזר על יום כיפור כיום תענית לכפר על העוונות, "לפני ה' תטהרו".

נוכל להבין את הדברים ביתר ביאור על פי הכתוב על נבוכדנצר הרשע שזרק את יהושע הכהן הגדול לכבשן האש עם שני רשעים אחאב וצדקיה, והוא אמנם יצא משם חי אלא שקצה גלימתו נשרפה ונשאר עליו ריח של שריפה, משריפת הרשעים שהפכו לאפר. אמר לו נבוכדנצר: יודע אני שאתה צדיק, מדוע בגדי חנניה מישאל ועזריה לא נחרכו? שהרי כשהשלכתי את חנניה מישאל ועזריה יצאו משם ואפילו ריח של שרפה לא היה עליהם. יכול היה לומר לו שאדרבה יכנס הוא נבוכדנצר לשם ויראה איך שהוא נשרף שם כל כולו מיד. וענה יהושע כהן גדול לנבוכדנצר: הטעם שיצאו משם בלי ריח של עשן הוא משום שהיו שם שלשה צדיקים, לא כמו בזמן שלושת הצדיקים שהאש לא פגעה באף אחד מהם, ואילו כאן היו שני רשעים, וכיון שהאש שלטה בהם והיתה למאכולת, תפסה בקצה גלימתו. והגמ' אומרת הטעם האמיתי הוא שבניו לקחו להם נשים "שאינם הגונות לכהונה", עד שצעק עליהם יהושע כהן הגדול שיזרקו את הנשים שאינן הגונות, וזהו שכתוב בפסוק זכריה ג' ג-ד "וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צֹאִים וְעִמָּד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וַיֵּצֵא וַיֹּאמֶר אֶל הַעֲמִידִים לְפָנָיו לֵאמֹר הֲסִירוּ הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעַלְיֹם וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי רָאָה הַעֲבֹרְתִי מֵעַלְיָךְ עֹנֵךְ וְהִלְבַּשׁ אֹתְךָ מַחְלָצוֹת". והכוונה בפסוק שצואת בגדיה היא חטאת בניו שלקחו נשים לא הגונות ואמר להם הסירו את חטאכם זה עד שחזר ללבוש מחלצות שהתנקו מאותו עוון עיין סנהדרין צ"ג ע"א.

יש בגד קדוש שהוא חולקא דרבנן ויש בגד של סיטרא אחרא, ואדם שעושה עוון צריך לדעת שלבושו הוא לבוש של טומאה. וזה הביאור בפרשתנו בעניין שמלת היפת תואר שצריכה להסיר אותה, הכוונה לנפש האדם שצריכה להסיר ולהתנקות מאותם בגדי הטומאה. וכיצד מסירים אותם? כתוב שכדי שאדם ילחם ויחזור בתשובה צריך שלא יכנע להבלי העולם הזה ויסיר אמונות הרעות שבראש, וזה רמז וגלחה את ראשה, ויסיר את הצפראניים וזהו הרמז לנשים שמיפות אותם ותאוות מיותרות, צריך להוציא את כל זה, וזהו לבוש של עברה. ובכתה את אביה ואת אמה זהו הקב"ה וכנסת ישראל, וירח ימים זהו חדש אלול שיעשה אדם תשובה והקב"ה ימחול לו.

וכעין זה מסביר אה"ח הקדוש שהסרת הבגדים גילוח השער והציפורניים שיש בה קליפת טומאה, ההסרה זה ניקוי "ויבחר לו מקום מושב בית מיוחד לישראל שהוא בית המדרש". והוא אומר וישבה בביתך ותתודה בבכי וכו'. "או ירמוז לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול" כדברי הזוהר הנ"ל.

נמצאו למדים, שבחדש זה אדם נמצא במלחמה גדולה עם יצרו, ואל יאמר שיעשה אותו שלום והסכמים. אם אתה רואה שהוא ממשמש ובא עליך, מיד תקדים אותו ותלמד תורה. על היצר הרע כתוב 'לפתח חטאת רובך', שהוא ממתין לבוא עליך. אם רק תפתח לו ולו מילימטר קטן וכבר הוא בעל הבית עליך, לשם כך יש לך את חדש אלול.

חדש אלול - תשובה מיראה והכנה לתשובה מאהבה

השבוע הוא יום ההילולה של מן הרב 'בן איש חי' זיע"א והוא עצמו כל שנה ביום ההילולה על אביו היה אומר דרשה עם הרבה פלפולים חריפים סיני ועוקר הרים. פעם נקלע לשם הרב הגאון רבי ציון קווינקא זצ"ל שהיה אב בית דין בירושלים ועורך הירחון "המאסף" והיה ידוע כרב "בקי וחריף" סיני ועוקר הרים, וראה שדרשתו גם כדרך חכמי אשכנז. בשבת

קול צופיך

מנן הראשון לציון הרה"ג המקובל הא-לקי
הרב מרדכי אליהו זצוק"ל

harav.org

כי תצא - תש"ס א - מאת מנן הראשון לציון הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל

תקיעות שופר כנגד האבות

התקיעות העיקריות הם התקיעה, שברים, תרועה. תקיעה כנגד אברהם אבינו, שברים כנגד יצחק אבינו, תרועה כנגד יעקב אבינו. והתרועה כנגד יעקב אבינו כי זה מלשון חיבה ורעות. אם אדם בא לר"ה עם 'מטען' טוב של אלול, עם סליחות ובקשות ותחנונים ודברי תורה, אומר לו הקב"ה אתה חביב ורע, וזהו התרועה של יעקב אבינו, ואז האדם נידון לחיים וחסד עיין זוה"ק רעיא מהימנא פנחס דף ר"ל ע"ב.

החכם רבי יעקב מוצפי זצ"ל כל שנה היה דורש דרשה והיה מזכיר את הפסוק "למה לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל הלחם". אמר: רבש"ע למה לא בא בן ישי? זה בגלל שהם מתפללים "אל הלחם" ולא על המשיח וגלות השכינה, כל אחד מתפלל על צרכיו בלבד, וזה נרמז בזוהר כדלהלן.

שהאנשים מבקשים ב"ה וביוה"כ רק על ענין גשמי "אלא כולחו צווחין בצלותין ביומא דכיפורי ככלבים הב חב לנא מזונא וסליחה וכפרה וחיי כתבנו לחיים" תיקונין ו' עמוד כ"ב.

הכוונה מותר לאדם להתפלל על ענין גשמי מותר לבקש פרנסה טובה, עושר, בריאות, חיים טובים, כתבנו לחיים וכו'. אבל העיקר שהקב"ה יתן לו בריאות ופרנסה כדי שיוכל לעזור לעצמו, לבניו ויודרכים בדרך התורה, שיתן לו עושר שיתמוך בתלמידי חכמים, שיתן לו חכמה שילמד תורה, כל ענין הגשמי יהיה כאמצעי לענין רוחני, ולא שזה יהא העיקר.

ביום ר"ה וכיפור צריכים לחזור בתשובה ולהתקרב לקב"ה בתורה ומעשים טובים, ולשאול על גלות השכינה, ולבקש גם ענין גשמי שיהא לעזר ולסיוע לענין רוחני. שהקב"ה יתן לו בריאות שיוכל לקום כל יום להתפלל במנן וכו'.

הרמב"ם כתב בהלכות שופר: "מצוות עשה של תורה לשמוע תרועת השופר בראש השנה שנאמר יום תרועה יהיה לכם" הלכות שופר פרק א' הלכה א'. ואח"כ הרמב"ם כתב כמה תקיעות שופר אדם חייב לשמוע בר"ה והוא מביא את הלימודים מהפסוקים שם פרק ג' ה"א.

ואח"כ הוסיף: "תרועה זו האמורה בתורה נסתפק לנו בה ספק לפי אורך השנים ורוב הגלות ואין אנו יודעים היאך הוא, אם היא היאלה שמיללים השנים ביניהם בעת שמייבבין או האנחה כדרך שיאנח האדם פעם אחר פעם כשידאג לבו מדבר גדול או שניהם כאחד וכו' לכן אנו עושין הכל" שם הלכה ב'.

מהי תרועה?

במסכת ר"ה דף ל"ג ע"ב הגמרא אומרת: "שיעור תרועה כשלוש יבבות, והתניא שיעור תרועה כשלושה שברים! אמר אביי: בהא פליגי, דכתביב יום תרועה יהיה לכם ומתרגמינן יום יבבא. וכתביב באימיה דסיסרא 'בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא'. מר סבר: גינוחי גנח, ומר סבר: ילולי לילל. ומפרש רש"י: מר סבר גינוחי גנח - "כאדם הגונח מלבו כדרך החולים שמאריכים בנגיחותם". יללה - "כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים הסמוכים זה לזה".

רש"י מגדיר שגנוחי זה חולה, וילולי זה אדם שבוכה על מתו חולה יכול להיות בריא כמו שדוד המלך בכה על בנו, אבל לאחר שמת ביקש לאכול. שאלו אותו הכיניד? אמר חולה אפשר להתפלל עליו שיבריא, אבל מת אנחנו הולכים אליו, ואין תקנה כבר, האם שברים זה 'גנוחי גנח', כמו כאב על חולה שאפשר לרפאות, או שזה 'ילולי' כמו על מת וגמרנו?.

הגמרא אומרת שחכמים הסתפקו מה זה תרועה? האם זה מה שאנו קוראים היום שברים? או מה שאנו קוראים היום תרועה או שברים ותרועה ביחד.

והגמרא אומרת שם ל"ד ע"א בא רבי אבהו ואמר: נתקע תשר"ת. ואם תרועה זה רק שברים ארוכים מיללה וקצרים מתקיעה - אנו נתקע תשר"ת. ואם התרועה זה רק תרועה בלי שברים שלא יהא הפסק בין תקיעה לתרועה - תוקעים תר"ת.

אומר הר"ן בדף י' מדפי הרי"ף: וכי לפני רבי אבהו לא תקעו בשופר, שהוא בא ומלמד אותנו כיצד תוקעים: והוא מתרץ תירוץ. והרב בא"ח

'אור החיים' הקדוש, ומרן חיד"א כתב שדבר זה נאמר עליו עצמו. היה אדם שהכעיס את 'אור החיים' הקדוש. חזר בו ובקש מהרב מחילה, ואמר לו שמוחל לו. אמר לו שרוצה שימחל לו כאילו כלום לא עשה לו מעולם, אמר לו מחול לך. אמר לו והלוא יש כמה רגעים שכעסת עליי, אמר לו שלא. שואל החיד"א איך יתכן שלא כעס כלל? ועל כך מפרש הוא את הכתוב 'נושא עוון' והכוונה שהעוון שעושה 'מכביד' על השכינה כביכול, ומפחד ומורא של הכבדה על השכינה לא הקפיד כלל שלא יהיה שום נשיאת עוון אצלו ויתברך. ואותו דבר מספרים על היבן איש חי' עליו השלום. וכן הוא ממה שכתוב שהקדוש ברוך הוא שוכן אתם בתוך טומאותם. וצריך לקחת אל לב ולהזהר שאמנם הקב"ה שוכן אתנו בטומאות שלנו, אבל עליך להזהר שלא תטמא יותר מדי, שאז הקב"ה לא ישכון כבר בכזה מקום. היכול אדם לומר לו יתברך שלא רוצה שישכון עמו?! וזה לא בדברי טומאה מרחיקי לכת חלילה, אלא אפילו אם לוקח כוס מים ולא מברך כבר לובש בגדי סטרא אחרא, ואין הקב"ה שוכן בטומאה שכזאת. אדם מברח את השכינה בעברה שהוא עושה. המתבונן בכך בורח מעברה הרחק כמטחוי קשת ויזכה בסוף לתשובה מאהבה.

החדש השביעי הוא סגולה להחסיר מקטרגים

הזוהר הקדוש במדבר דף רנ"ו ע"א כותב בפרשת פנחס שאדם שעושה עברה גורם פירוד בינו לבין הנשמה שיהי' נשמת אדם. ועל זה אומר על הפסוק 'ותנח התבה בחדש השביעי', 'וימה התם במי טנופה המים הלכו הלוך וחסור, אוף הכי בתשרי דאיהו ירחא שביעאה דביה כמה פיקודין וכו' שכיתא עילאה שריא על ישראל וכו' והמים הלכו וחסרו' שמתעטים חובין מעל ישראל, ע"י התשובה, ומתמעטים מינייהו מלאכי חבלה שהם דומים למים מטונפים. דאמרו הז"ל כל העובר עברה אחת קנה לו קטגור אחד. וממת' מתחילים למנות את החדשים, מחדש ניסן, ולפי זה החדש השביעי הוא תשרי. ונוח אז הרגיש טרחה גדולה מאוד. ואז הלכו המים ונחסרו, שיש סייעתא דשמיא שאותו קטגור הולך ומתבטל. וזהו שמתמעטים חובהו ד ישראל, ע"י תשובה ומעשים טובים.

בתוך עמי אנכי יושבת

במקרה של אלישע כתוב 'יהי היום', ואומר הזוהר שבכל מקום שכתוב 'יהי היום' הוא ראש השנה רעיא מהימנא פנחס דף רל"א. בא אלישע בראש השנה וראה שהכינה לו האשה השונמית חדר ומטה וכסא הכל בצורה יפה. והשונמית ראתה שעל מטתו אין זבובים. כל בוקר בדקה את המטה שתהיה נקיה כיאה לקדושתו. וע"כ בנתה עליה שיוכל שם להתבודד בעיקר בימים הנוראים. וראה זאת אלישע הנביא ושאל אותה "הנה חרדת אלינו כל החרדה הזאת" מלאים ב', ד' פסוק י"ב. האם את רוצה, היש לך דבר שאני אדבר עליך "אל המלך או אל שר הצבא".

וכי היא האשה הזאת יש לה עסק או מסחר עם המלך או עסקה בענין צבאי? מה היא צריכה מלך? שר? אלא אומר לה אלישע היום יום דין, יום ר"ה המלך המשפט. את רוצה שאתפלל למלך מלכי המלכים הקב"ה או אל ב"ד של מעלה. והיא עונה: "בתוך עמי אנכי יושבת" שאם תתפלל עלי באופן מיוחד יתחילו בשמים לברר מי אני ומה מעשי ויתחילו המקטרגים למצוא עלי דברים, על כן אני רוצה שתתפלל על כל עם ישראל ואני בכללם. וכשאמרו לאלישע "שבין אין לה" עיין זוה"ק בשלח מ"ד ע"א אמר לה אדרבה היום הזה ר"ה שבו נפקדו שרה ורחנה יום המסוגל להתפלל על עקרות באופן פרטי כי זה עת רצון עיני שם.

ולפיכך כתוב בזוה"ק שאסור לפרט את העוונות ביום ר"ה שלא יקטרגו עליו. אבל אומר המהר"ח"ו ב'שער הכוונות' דרוש ר"ה דף צ' שהארי"י ז"ל היה מתוודה בין התקיעות, בין תשרי"ת לתשרי"ת, ובין זה לתר"ת, בתקיעות של מיושב שאז השטן מתערבב ולא משגיח לקטרג. ועיין במחזורים שיש בהם נוסח הוידוי של הרשי"ש זיע"א, ועיין בזוה"ק זו"ח דף כ' ששם כתוב בעת שישראל שומעין קול שופר וחוזרים בתשובה אין רשות לשטן לקטרג ולא יכול לעשות זאת.

קול צופיך

מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי הַרְבַּ מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ זְצוּק"ל

כִּי תֵצֵא - תַשׁ"א - מֵאֵת מִן הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הַרְה"ג הַמְקוּבֵל הָא-לְקִי זְצוּק"ל

ס"ק כ"ט, ומשיב שם ס"ק י"ז בדיעבד יצא יד"ח.
דעת הרא"ש והרמב"ן: כשיש שברים ותרועה צריך לתקוע בנשימה אחת שברים ותרועה. ואם טעה ונשם ביניהם יחזור ויתקע בנשימה אחת עיין משיב ס"ק י"ח, ולכה"ח ס"ק ל"א.

דעת הרמ"א: הגה"ה "ומנהג הפשוט לעשות הכל בבי נשימות", ומזה למדו הפוסקים שגם לדעת הרא"ש והרמב"ן אם תקע בשתי נשימות יצא יד"ח. אומר השו"ע: "וירא שמים יצא ידי כולם, ובתקיעות של מיושב יעשה בנשימה אחת, ובתקיעות של מעומד יעשה בשתי נשימות". אם יתקע בנשימה אחת יצא יד"ח, ואם תקע בשתי נשימות יצא יד"ח אבל כדי שיצא ידי כולם יעשה כך. אם אדם בתקיעות של מיושב עשה בשתי נשימות, אומרים לו שבמוסף יתקע בנשימה אחת.

כל ההלכות הנ"ל חייב התוקע ללמוד וכן זה שמקריא לו, ולהכין עצמו בקדושה וטהרה. ושהתקיעות הם כנגד האבות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב. ואנו באים לתקוע בשופר בזכותם, והקב"ה אומר לאברהם אבינו "ואהבי", "אברהם בראש" מעוררים את זכותו של אברהם. ואח"כ מעוררים זכות יצחק אבינו, וזכות יעקב אבינו שיתפללו על עם ישראל. אנו מבקשים מבורא עולם שזכות האבות תעמוד לנו, ובעיקר אנו מזכירים כמו שכתוב בזוהר "ויהי בחודש השביעי הלך וחסור" אנחנו מגיעים לחודש השביעי ורוצים שישלוק את העוונות מאיתנו, בעת שהקב"ה יושב על כסא דין. הקב"ה אומר "תנו עוז לאלוקים". שנחזור בתשובה והקב"ה יזכור לנו עקידתו של יצחק אבינו, ובפרט אם תוקעים בשופר של איל "ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני" ר"ה ט"ז ע"א.
היינו כשאנו עושים רצון ה' ועוקדים עצמנו לעשות רצונו זה מזכיר זכות יצחק ועקדתו, וכן זכות אברהם.

האדם יגביר יותר את לימוד התורה שלו, ואפילו אם אין לו הרבה זמן טוב שילמד "חוק לישראל" שכולל הכל, ואם יש לו יותר זמן, עדיף שילמד גמרא, והאר"י הקדוש אומר שכל תנא ואמורא שמוזכר שמו בגמרא הוא יכול להחיות מתים.

האר"י תיקן ללמוד תורה, נביאים, כתובים, משנה, גמרא וזוהר. בא הרב חיד"א ע"ה ועשה יוסף לחוקי תוספת שבה לומדים גם הלכה ומוסר. וכל זה מוסיף לאדם זכויות זכות האר"י, וכל התנאים והאמוראים. ואם אדם רוצה ללמוד זוהר עדיף שילמד מתוך הקטעים המופיעים בחוק לישראל שהם פשוטים ומובנים לכל אדם. והזוהר מזהיר את הנשמה שתהיה יותר זוהרת. וכל זה אחרי שאדם למד את כל שו"ע או"ח.

מה שהקב"ה מזכה אותנו בחודש הזה - אומר בזוהר הקדוש - שאלו ימים של זכות שמשה רבנו עמד והתפלל למעלה ובני ישראל למטה, וכעת אנו מבקשים ממשה רבנו שיתפלל למעלה ואנחנו כאן נתפלל למטה, ומשה רבנו אמר "זכור לאברהם יצחק ויעקב" גם עכשיו הם ילמדו זכות עלינו, אכ"י. ויה"ר שנוכה שהקב"ה ישמע תפילתנו ויציל אותנו מכל אויב ואורב, ויקיים בנו "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", ממש, ויה"ר שיהא החודש הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחילה וראש לפדיון נפשנו, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

רוצים לקבל קול צופיך באמייל כל שבוע !!
שלחו לנו בבקשה באמייל ל- webmaster@harav.org

בספרו "אמרי בינה" חקרי לב ה' מביא את תירוץ רב האי גאון ומסביר: מקודם היו יהודים מפוזרים בעולם ואדם שהיה לו מת היה גונן ואומר אי, אי, והיו מקומות שהיו אומרים קינות ומאריכים הרבה, ובמקום אחר בעולם היו בוכים אחרת, וכך היו שלושה מקומות בעולם, אמר רבי אבהו יש כל כך הרבה סוגים של בכי, בא ואמר שיתקעו תשר"ת, תש"ת, תר"ת, בשביל שבתקיעת שופר יהיה שלום, וכך זה נהפך להלכה, כך שבכל העולם יתקעו בסדר זה ואליבא דכו"ע.

וכתוב בזוה"ק פרשת פנחס דף רל"א ע"ב הם חכמי בבל לא ידעו מה זה "תרועה", אם "גנוחי" או "יללה". אם מה שאנו קוראים "תרועה", או מה שאנו קוראים "שברים" או שניהם ביחד, וע"כ הם עושים מספק את שלושתם, היינו תשר"ת, תש"ת, תר"ת עיין הרמב"ם פ"ג הלכה ב', ולשו"ע או"ח סי' תק"צ סעי' ב'. ואילו חכמי אר"י היו בקיאים בזה מה זה תרועה, והם גם עושים את שלושתם היינו תשר"ת, תש"ת, תר"ת, כי היללה זה מרמז על "דינא תקיפא", והשברים מרמזים על "דינא רפיא". והשברים לפני התרועה והם מרמזים על "מלכות", והתרועה על "גבורה". ז"א שרי אבהו תיקן כך מתוך ספק, ולדעת הזוהר מהדין יש לעשות כך. ונ"מ אם אדם הפסיק ביניהם: לדעת הזוהר: לא היה הפסק כי התחיל במצוה. ולדעת הפשט: לא נקרא מתחיל כי כל קטע הוא מספק. כשאדם תוקע תקיעה, שברים, תקיעה או תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה, האם התקיעה שברים תקיעה שלושתם אחד? או תקיעה זה אחד וכן תרועה וכן תקיעה אחרונה?

הגמרא במסכת סוכה נ"ג ע"ב מביאה: כתיב תרועה יתקעו, הכיצד? תקיעה ותרועה חד היא. ורבנן היא לפשוטה לפנינה ופשוטה לאחריה הוא דאתא. ורבנן, והא כתיב תתקעו ולא תריעו, ואי סלקא דעתך תרועה אחת היא, עבדין לפלגא? רבי יהודה אמר: סימנא בעלמא הוא", משמע שזה מחלוקת.

ישנם שני דינים: כתוב בשו"ע סי' תק"צ סעי' ה' ולחונים עליו: "אם תקע תר"ת בנשימה אחת או תש"ת בנשימה אחת, או תשר"ת בנשימה אחת - יצא ידי חובה, וי"א לא יצא יד"ח". והמחלוקת הזו בין ירושלמי לתוספתא, וישנו כלל ששתם ויש - הלכה כסתם. וא"כ ההלכה היא שיצא יד"ח. אומר הגאון מוילנא: כתוב בירושלמי שיצא יד"ח, אבל בתוספתא כתוב שלא יצא יד"ח, ולדעתו טעות סופר היא בתוספתא וצריך למחוק מילת "לא" עיין שם ס"ק ט"ז. וכתב המש"ב כדעת הגר"א שיצא יד"ח. הרב כה"ח כותב: שאם אדם שתקע בנשימה אחת, טוב להחמיר לחזור ולתקוע שם ס"ק מ"א.

אומר הלבוש: כתוב "וביום שמחתכם ובמועדיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם" - תקיעה מסמלת שמחה, ותרועה מסמלת בכי ויללה, ואיך אפשר לחבר ביניהם, שמחה עם יללה? ולכן הוא פוסק להלכה שלא יצא ידי חובה, ומביא הוכחה מהתוספתא הנ"ל עיין בכה"ח שם ס"ק מ'.
וע"כ צריך התוקע להזהר שלא יתקע אותם בנשימה אחת, ואם טעה ולא נשם בין תקיעה לשברים וכדו' יחזור ויתקע לחומרא.

שלושה שברים בנשימה אחת

מה הדין אם אדם תקע שברים ובין אחד לשני נשם, האם הנשימה הזו חותכת את השברים ויוצא שתקע שלוש תקיעות קטנות, או שזה לא משנה? בשו"ע כתוב "שלושה שברים צריך לעשותם בנשימה אחת" שם סעי' ד'. ואם עשה בשתי נשימות: לדעת מג"א ס"ק ז' והט"ז ס"ק ה': יצא יד"ח. דעת א"ר: לא יצא יד"ח עין כה"ח שם ס"ק כ"ח, ומשיב ס"ק ט"ז, והגאון שם ס"ק ט' משמע שלא יצא יד"ח וצריך לחזור ולתקוע.

תקיעת תשר"ת

דעת ר"ת: אין לעשות תשר"ת בנשימה אחת שברים ותרועה - בנשימה אחת ויש להפסיק ביניהם ולהמשוך לתקוע תרועה. ואם תקע בנשימה אחת - לא יצא ידי חובה. יש מ"ד שאומר שכן יצא יד"ח עיין כה"ח שם

